

SAMORDNINGSFÖRBUNDET
finsam
GOTLAND

 Försäkringskassan

 Region
Gotland

 Arbetsförmedlingen

Unga kvinnor

Ett projekt inom FINSAM-Gotland
Sammanställning av lärande utvärdering

Sammanfattning

Unga Kvinnor, ett FINSAM-projekt på Gotland som bedrivits under perioden 2011-04-01 – 2014-03-31.

Projektets syfte har varit att;

- Utveckla en samverkansmodell mellan Finsams parter för att på ett tidigt stadium fånga upp unga kvinnor i åldrarna 18-29 år som riskerar att hamna i ”rundgång” mellan Finsams parter.
- Projektdeltagandet ska leda till att unga kvinnor i målgruppen blir självförsörjande vilket leder till minskat utanförskap för målgruppen och positiv socioekonomisk påverkan.

Med nära stöd och behovsanpassade insatser skall kvinnorna genom sitt deltagande i Unga Kvinnor erbjudas möjligheter att gå från ekonomiskt stödberoende till egen försörjning. Med starkt självförtroende, nya erfarenheter och insikter kring sin egen förmåga skapas möjlighet att påverka sin livssituation vilket leder till eget ansvar och engagemang.

46 kvinnor har under de tre åren deltagit under kortare eller längre period.

Genomgående får projektet mycket positiva omdömen från kvinnorna och det framgår tydligt att deltagande har lett till personlig utveckling, ökat mod, ny självtillit och självförtroende. Det framkommer också med tydlighet att den positiva utvecklingen som sker för kvinnorna i allra högsta grad också påverkar den närmaste omgivningen i positiv riktning sett över tid. Det positiva socioekonomiska perspektivet kan således ofta räknas in även i ett bredare socialt sammanhang runt de unga kvinnorna.

Projektets medarbetare, projektledare/handledare samt handledare, har följt den modell och process som skissades upp i ansökan.

En tydlig arbetsprocess har gett struktur för det interna arbetet. Kontinuerlig uppföljning, avrapportering, återkoppling och därmed kvalitetssäkring är en av projektets framgångsfaktorer som framhålls av samtliga inblandade.

Projektet Unga Kvinnor redovisar mycket goda resultat och under våren 2014 har det påbörjats en implementeringsprocess i JobbSam.

En ny verksamhet inom Region Gotland där erfarenheter från detta projekt tas tillvara och utvecklas vidare.

Västergarn 19 mars 2014

Margareta Gottberg

Innehållsförteckning

- Bakgrund och projektbeskrivning
- Projektorganisation
- Utvärdering, metod
- Sammanställning intervjuer:
 - A Deltagare
 - B Styr- och referensgrupp
 - C Projektledare och handledare
 - D Mentorerna och mentorgruppens handledare
 - E Arbetsgivare
- Framgångsfaktorer
- Reflektion
- Slutord
- Bilagor; delrapporter

Bakgrund

I målgruppen unga kvinnor, 18 – 29 år, ökade ohälsan markant på Gotland i början på 2000-talet. Det blev också tydligt att de unga kvinnorna som också ofta har stora svårigheter att försörja sig själva är en ”osynlig” grupp med korta och tillfälliga myndighetskontakter. Kvinnorna löper därmed en stor risk att hamna mellan stolarna och tenderar att hamna i en ”rundgång” i välfärdsystemen.

I syfte att hitta lösningar tillsattes en arbetsgrupp med företrädare för Finsams parter; Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Region Gotland med socialtjänst, vård- och omsorg och utbildning. En inventering visade att det rörde sig om cirka 75 unga kvinnor på Gotland varav 11 av dessa djupintervjuades som grund till projektet. Gruppen berättar om svårigheter att skapa struktur i livet. De vet vad som är bra för dem men vittnar om att de lätt låter sig påverkas av andra att göra saker som känns bra för stunden.

Gemensamt för kvinnorna är att de bedöms vara i behov av ett långvarigt, sammanhållet och kontinuerligt stöd för att för att bryta sitt utanförskap och komma ut i arbete eller studier.

Projektet Unga kvinnor startade 1 april 2011 med medel från Finsam Gotland.

Ett gediget förarbete med alla berörda myndigheter/förvaltningar involverade lade grunden för projektet.

Målgrupp

Unga Kvinnor på Gotland, 18 – 29 år, som av olika skäl inte klarat utbildning eller arbete. Dessa kvinnor har en stor del av vuxenlivet framför sig.

Syfte

Att det vid projektet avslut finns;

- Ett förslag till delar som kan ingå i en kommande metod för att fånga upp/arbete med kvinnor i målgruppen i ett tidigt skede.
- Ett förslag till samverkansmodell med verksamhet, organisation och finansiering för att målgruppen Unga kvinnor får en egen långsiktig försörjning.

Kvalitativa mål

- Deltagarna ska få en upplevelse av ett organiserat liv och deras möjlighet att förändra sitt livsmönster ska stärkas.
- Deltagarna ska ha uppnått en ökad hälsorelaterad livskvalitet.
- Deltagarna ska bli självförsörjande.
- Att projektet genom samverkan med näringsliv och arbetsplatser byggt upp ett kontaktnät och ett antal, 10-20 olika arbetsträningsplatser som finns kvar att tillgå som ett ”smörgåsbord” för ord verksamhet då projektet avslutas. Likaså att strukturer har utvecklats till gagn även för Finsams kommande deltagare.

Kvantitativa mål

- Av de unga kvinnor som deltar i projektet ska minst tjugo ha deltagit under ett år och av dessa ska tio ha uppnått en egen långsiktig försörjning.

Projektorganisation

Uppdragsgivare

Företrädare för FINSAM-Gotlands styrelse

Projektägare

Socialförvaltningen Region Gotland

Styrgrupp, representanter för:

Försäkringskassan

Arbetsförmedlingen

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Socialförvaltningen

Referensgrupp, representanter för:

Försäkringskassan

Arbetsförmedlingen

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Socialförvaltningen

Skola/Utbildning

Utvärdering, metod

Intervjuer

Genom personliga möten, mail och/eller telefon har erfarenheter och synpunkter samlats in från följande:

A Deltagare

B Styr- och referensgrupp

C Projektledning / handledare

D Mentorerna samt deras handledare

E Arbetsgivare

Tillgängligt material

Projektansökan med processbeskrivning

Egna mötesnoteringar

Diverse rapporter

Presentationsmaterial

SF36 version 2

Hälsoenkät SF36 version 2

Användandet av hälsoenkät SF36 version 2, Din Hälsa och Ditt Välbefinnande, var fastställt i projektbeskrivningen.

Enkäten innehåller ett antal frågor kring ”hur deltagaren ser på sin hälsa.”

Information skall hjälpa till att följa hur deltagaren mår och fungerar i sitt dagliga liv.

Varje deltagare har fyllt i enkäten manuellt 2 gånger, dels i början av sitt deltagande i Unga Kvinnor, dels i slutet.

Projekt Unga Kvinnor har haft licenser för att registrera in 20 enkätsvar i programvaran.

19 enkätsvar är registrerade utifrån den första intervjun.

46 deltagare har fyllt i enkäten 2 gånger vilket innebär att det finns underlag för att kunna registrera ytterligare ett 70-tal enkäter.

Underlaget som nu finns är därmed inte användbart för att utläsa gruppens resultat över tid.

Jag har i bilaga valt att lyfta ut två frågor och manuellt räkna ihop svaren för 18 deltagare.

Konfidentialitet

Kvinnorna i projekt Unga kvinnor befinner sig ofta i en utsatt livssituation.

Tillit och förtroende är därför bärande delar i de samtal som förts med deltagare och övriga.

Jag har valt att i den här utvärderingen ta vägledning i Vetenskapsrådets riktlinjer för etiska krav kring konfidentialitet (www.vr.se).

- Alla som deltar i utvärderingen har upplysts om syftet.
- Alla deltagare bestämmer själva över sin medverkan.
- De uppgifter som lämnas vid intervjuer och samtal ges största möjliga konfidentialitet.
- Noteringar från samtliga möten med deltagare och övriga kommer att förstöras när utvärderingsmaterialet är sammanställt.
- ”Försäkran om tystnadsplikt” är upprättad enligt Socialtjänstens riktlinjer och undertecknad av utvärderaren.

Delrapporter

Två delrapporter, 10/6 2012 samt 14/3 2013 är redovisade för styr- och referensgrupp.

Utvärderingens upplägg

Då det nu våren 2014 är klart att erfarenheter från projekt Unga Kvinnor kommer att implementeras i Region Gotlands nya verksamhet JobbSam formas denna rapport som en kort sammanställning om vad som genomförts. Då uppdraget har varit lärande utvärdering har återkoppling till projektledare samt styr- och referensgrupp skett kontinuerligt.

Sammanställningen avslutas med en kommentar kring de reflektioner jag gjort under resans gång.

A. Deltagarna

Möte med deltagarna har skett vid två tillfällen, dels strax efter att deltagaren påbörjat sitt deltagande och därefter mot slutet av arbetsprövningen. Vid båda tillfällen har hälsoenkät SF36 version 2 använts.

Möte nr två har dessutom innehållit samtal med utgångspunkt i de kvalitativa projektmålen.

SF36 är en hälsoenkät som ställer stora krav på deltagarna när den fylls i.

Frågorna rör sig över ett stort tidsspänn i olika periodiseringar såsom en månad tillbaka, förra veckan, för ett år sedan. Tidsperspektivet har varit svårt för deltagarna att relatera till.

Likaså rör frågorna både det ”kroppsliga hälsotillståndet” och ”känslomässiga problem” vilket har upplevts som svårt att särskilja då deltagarna ofta upplever det som att det hänger ihop.

”Känslomässiga problem” är också ett begrepp som väcker frågor och osäkerhet kring betydelsen.

”- Om jag är ledsen/arg är det detsamma som känslomässiga problem?”

Resultaten av samtalen runt de kvalitativa målen har varierat och upplägget har fått styras av deltagarnas förmåga att mötas i ett samtal kring sitt deltagande. Variationen har varit stor. Somliga vill verkligen bidra och berättar gärna både mycket och länge och åter andra vill säkert men finner det svårt.

Min intention har varit att låta deltagaren få styra mötet så långt som varit möjligt för att skapa tillit och förtroende och därmed få återkoppling.

Ett axplock kommentarer:

”- Det här har varit livsavgörande för mig.”

”- Tänk att jag faktiskt klarade det här, det trodde jag inte när jag började.”

”- Det är läskigt nu när jag börjar förstå att Ola inte kommer att finnas där för mig i all evighet. Hur skall det bli?”

”- Jag har fått skärpa till mig och börja tänka i nya banor. Det är verkligen inte lätt.”

”- Jag är mycket lugnare som mamma nu. Känner mig liksom tryggare.”

”- Egen riktig lön. Det hade jag aldrig trott om mig själv. Ofattbart är det, blir nästan skraj.”

”- Hade nog inte levat idag om jag inte fångats upp av min handläggare.”

”- Nu finns det ju en framtid för mig också.”

”- Att jag fått jobb är helt otroligt ofattbart. Men jag har kompisar som inte klarar av det, som dissas mig för att jag börjar få ordning på vardagen.”

B. Styr-och referensgrupp

Intervjuer och möten i olika form har genomförts med representanter från Försäkringskassa, Arbetsförmedling, socialförvaltning, skola/utbildning, psykiatri, m.fl.

Ett flertal projekt på Gotland har under flera år vänt sig till människor som av olika skäl står långt ifrån arbetsmarknaden. När Unga Kvinnor startade fanns det hos de tillfrågade en varierad kunskap och information om projektets innehåll och syfte och det fanns en viss osäkerhet kring olikheter och likheter mellan de olika projekten.

Projektets regelbundna möten utifrån en given struktur har gett stadga och tillit till processen där de unga kvinnornas steg mot egen försörjning och samverkansprocessen stått i fokus.

Därmed har projektet allteftersom skapat en form som bidragit till att samverkande partners tydligt kunnat ta del av de framgångar som deltagarna gjort.

Deltagarnas utvecklingsprocess har bidragit med både tydliga insikter kring organisatoriska dilemman liksom med arbetsglädje och energi till de iblandade parterna.

” – Ofta är jag trött, men när jag ser allt bra som görs i det här projektet och vad det leder till så blir jag glad och får ny kraft”.

”- Samverkan har visat på tydliga resultat. Det har kommit in ljus i mörkret.”

”- Det här projektet har visat sig vara speciellt. Jag är övertygad om att det är Susanne och Olas stora hjärtan och förmåga att koppla hjärta till krav som är nyckeln. Och att de inte är FK, Soc, AF eller någon annan myndighet. Dom är bara till för att stödja deltagaren vilket deltagaren tydligt känner.”

”- Projektet har gett oss alla inblandade möjlighet att landa i insikten att tid är en viktig faktor för att målgruppen skall ta steg framåt.”

”- Det här måste få ta tid. Vi är olika. Om inte vi som står nära målgruppen förstår och tar hänsyn till det, hur skall omvärlden förstå? Hur skall en arbetsgivare förstå?”

”- Unga kvinnor har synliggjort systemfel på olika nivåer. Det är bra.”

Samtliga tillfrågade har uttryckt att projektledarens/handledarnas återkoppling och rapportering till handläggarna kring deltagarnas utvecklingsprocess har varit mycket strukturerad. Professionaliteten i det har skapat förtroende kring samarbetsformen. Likaså har handledarnas kompetens och förståelse kring de samverkande parternas organisationsstrukturer och regelverk varit viktig för kommunikationen kring deltagarna.

Styrgrupps- och referensgruppsmötena har bidragit till ökad förståelse för varandras arbete och organisation. En förståelse som i sin tur bidragit till ett ökat gemensamt engagemang för projektets mål och de unga kvinnornas väg till egen försörjning.

”- Gemensamt engagemang kan förflytta berg.”

C. Projektledare och handledare

I projekt Unga Kvinnor har det operativt administrativa arbetet utförts av - projektledare, med delat uppdrag (50 % för projektledning).

Handledning har fördelats på

- handledare med 100 % handledaruppdrag.

- projektledarens resterande 50 %.

Regelbundna utvärderingsmöten för uppdatering, återkoppling och information har genomförts med projektledaren.

Likaså har möten med både projektledare och handledare gemensamt genomförts regelbundet. Nuläget har beskrivits, problem och frågor diskuterats.

På så vis har en kontinuerlig utvecklingsprocess hållits igång genom samtal och reflektion kring projektets process.

D. Mentorerna samt handledare

De mentorerna som bidragit till den här rapporten talar om både glädje och svårigheter. Glädjen över att ha bidragit, fått följa med på adeptens ”resa”, kanske också påbörjat en relation som kan utvecklas över tid.

Ett upplevt ansvar för att hålla kontakt och relationen i gång har ibland bidragit till tvekan om beslutet att delta varit det rätta.

” – I början ångrade jag mig. Fick ingen kontakt alls med adepten.”

” – Viktigt att möten sker regelbundet för att bygga tillit, när det inte blir så är frågan vad arrangemanget tillför.”

Mentorernas behov av ingångsinformation kring deltagarna har varierat.

Flera uttrycker att de velat ha mer information kring olika neuropsykiatriska diagnoser för att på så vis kunna möta deltagaren ”på rätt nivå”.

Möjlighet till kontakten med egen handledare för mentorgruppen har uppskattats.

Handledaruppdraget kom att ändra karaktär från handledning till att förmedla information kring olika diagnoser. Inledningsvis fanns oklarheter kring hur mycket tid som skulle behövas för uppdraget. Det har också funnits en svårighet att samla mentorgruppen till möten vilket väckt frågor kring upplägg, behov och förutsättningar.

E. Arbetsgivare

Projektledning/handledarnas arbete gentemot arbetsgivarna lovordas rakt igenom. Unga kvinnor-projektet har för deras räkning varit ”något helt nytt” jämfört med andra projekt. Man har mött ett personligt engagemang som gjort skillnad, där ingen släppt taget och kontakterna varit enkla och raka. Projektet har följt sin linje hela tiden och det har funnits en lyhördhet som gjort det enkelt att vara arbetsgivarpartner.

”- Så här skall det skötas. Den proffsighet och respekt jag mött för både min egen roll och deltagaren har varit något enastående.”

Framgångsfaktorer

Samverkan

Projektledare/ handledare och handledare har arbetat strukturerat och professionellt vilket utgjort grunden för det goda samarbete som genomsyrar Unga Kvinnor på alla nivåer.

Strukturen har byggts runt fastställd regelbundenhet och form vilket kvalitetssäkrat återrapportering till deltagarnas handläggare, projektägare och Finsam.

Projektets samverkansparter har genomgående uttryckt mycket stor belåtenhet och nöjdhet med samarbetet kring de unga kvinnorna.

Den tydliga strukturen som följts, snabb återkoppling och regelbundna möten har särskilt lyfts fram som framgångsfaktorer för att bygga samverkan.

Referens- och styrgruppsmöten har varit värdefulla för de inblandade och tiden som avsatts har varit meningsfull, enligt samtliga tillfrågade.

Mötena har bidragit till ökad förståelse och insikt i varandras arbetsförhållanden vilket uttrycks som viktigt för att bygga samverkan utifrån ömsesidig respekt.

Flera uttrycker att projektledningens prestigelösa förhållningssätt har gjort det enkelt att samverka och ta snabba beslut kring deltagarna.

En effektiv modell för samverkan har mejslats fram under projektets gång.

”- Samverkan är alltid meningsfullt.”

”- Det har varit lätt att samverka, med tydliga ingångar. Förståelsen för de olika verksamheterna har ökat.”

”- Alla har varit med, i med- och motgång.”

Deltagarnas behov i fokus

Tid (som faktor) i kombination med det nära stödet från handledarna har varit avgörande för projektets goda resultat på individnivå.

Tid och möjlighet att ge nära stöd (över tid) är två faktorer som samverkansparterna själva uttrycker som ”bristvaror” i sina egna organisationer. Från handläggare finns önskemål om att tidsperspektivet skulle kunna förlängas ytterligare.

”- 1,5 år är för många för kort tid, det kan behövas 3-4 år för att ändra sociala mönster.”

Deltagarnas individuella behov har hela tiden varit i fokus och med snabb och direkt återkoppling har kontaktvägarna mellan projektets ”kärna” (projektledare, handledare) och deltagarnas handläggare bidragit till snabba åtgärder då deltagarna så behövt.

På så vis har de unga kvinnorna hela tiden varit synliga för alla inblandade. Med den täta kontakten med sin handledare har en bild av nya möjliga livsvillkor formats utifrån deltagarens förutsättningar.

Den lyhörddhet och det engagemang som deltagarna mötts av inom Unga kvinnor-projektet har varit avgörande för de nya steg som tagits för de flesta av projektets unga kvinnor.

Att Unga kvinnor-projektet ”inte varit Soc, FK eller AF” har betytt mycket, sannolikt till och med varit avgörande för några.

Här har funnits en helt ny arena där den unga kvinnan erbjudits nära stöd i vardagen och en vuxen relation utan myndighetsstämpel.

”- Handledarnas lotsning av deltagarna har varit i toppklass, dom har klätt av sig myndighetskostymen och lyckats.”

Deltagarna uttrycker både stor glädje och tacksamhet över att Unga kvinnor gett möjlighet till utveckling och att man i sin egen takt fått delta utifrån dagsform och förmåga. Den nära kontakten med sin egen handledare har varit ovärderlig och just den förutsättning som behövdes för att hitta fram till sin egen kapacitet.

”- Det har varit så tryggt att veta att Ola finns där för mig även när jag strular till det.”

Bryta mönster

Att bryta sociala mönster påverkar både individen, den nära omgivningen och samhället. Många av deltagarna har egna barn och familjer, föräldrar och syskon som direkt och indirekt påverkas av deltagarens utveckling. En utveckling som av omgivningen kan vara svår att acceptera vilket ibland ”smittat av sig” och fått deltagare att tveka kring sina egna möjligheter till egen försörjning.

Handledarnas förmåga att kombinera professionalitet med empati, och lyhördhet med krav, har ofta varit avgörande för att hålla kvar deltagarna i Unga kvinnor.

Deltagandet har varit frivilligt varför tillit och förtroende har varit bärande fundament i kontakten med de unga kvinnorna. Den kontakten har också ofta kommit att inbegripa kontakt med anhöriga.

”- Susanne, hon förklarar så bra vad som gäller och hon tror verkligen på mig.”

Samhällets kostnader för olika former av utanförskap står idag klart och tydligt. Forskning och rapporter visar tydligt att samhällsvinsten av insatser som förebygger utanförskap är att betrakta som en investering på lång sikt.

Reflektion

- I arbete med kommande riskanalyser för liknande projekt är det av vikt att förutsättningarna för genomförandet belyses ur flera perspektiv.

Jag saknar i Unga Kvinnors riskanalys t.ex en analys av hur projektets process kan påverkas utifrån graden av engagemang hos parternas verksamhetschefer.

Likaså bör belysas hur skiftande engagemang hos deltagarna i ref- och styrgrupp påverkar liksom hur en omorganisation hos de samverkande parterna påverkar.

- Då representant i referens- eller styrgrupp avslutar sitt uppdrag och ersätts av ny bör överlämning ske så ny deltagare får informeras och introduceras i projektet/uppdraget. Klargörande av uppdraget och vilka förväntningar som finns från projektledning och de övriga i gruppen behöver göras tydligt.

- För målgrupper liknande Unga kvinnor bör annan form av enkät användas för mätning av det kvalitativa utfallet.

SF36, version2, har för de flesta deltagarna varit svår att fylla i. Olika tidsperspektiv, svårtolkade frågor och begrepp har skapat förvirring.

Risken finns att deltagarna valt att svara utan att förstå frågan/påståendet fullt ut. Svar ges utifrån en tanke om vad som "bör vara rätt svar".

Skall svaren sammanställas behövs programlicenser för samtliga deltagare.

- Kontinuerlig utvärdering bör ske i samband med referens- och styrgruppsmöten.

Enkla verktyg som SWOT-analyser, PDSA eller liknande kan belysa hur processen fortskrider och ge information för att t.ex kunna göra nödvändiga förändringar på ett tidigt stadium.

Att systematiskt jobba med ständiga förbättringar innebär att risken för "urspårning" minimeras och processen runt modellutveckling hålls igång. Alla inblandade bör involveras. Med en fast punkt på mötesagendan kan gruppen lyfta hur samarbetet utvecklas över tid. Är alla med på tåget? Vilka förbättringar jobbar vi med just nu? Hur fortskrider förbättrings - arbetet? Ser vi några svaga länkar i bygget av samverkansmodellen? Är vi öppna och uttrycker det som behöver sägas?

- Nya rapporter finns nu om att sjukskrivningstalen är i stigande och kvinnor är den grupp som har de högre sjukskrivningstalen. Sett ur ett genusperspektiv skall orsakerna till det sökas i ett bredare perspektiv inkluderat samhällsstruktur, arbetslivets uppbyggnad och människors hela livssituation.

Att, som i projekt Unga kvinnor, arbeta fram en ny modell för samverkan bör rimligen minska den enskilde handläggarens arbetsbelastning och därmed möjligen minska risken för sjukskrivning orsakad av just arbetsbelastning.

Kan den nya samverkansmodellen i någon grad minska risken för sjukskrivning på handläggarnivå finns här ytterligare ett positivt samhällsekonomiskt perspektiv att lyfta fram.

Slutord

Att som redan sker, fortsätta utveckla och ta tillvara erfarenheter och lärdomar från projekt Unga Kvinnor kommer att innebära att fler människor på Gotland blir delaktiga i samhällsbyggandet utifrån sina egna förmågor.

Med tid och nära stöd föds insikt kring den egna förmågan och lusten att bidra väcks.

En av de unga kvinnorna som deltagit får bidra till slutordet.

”- Nu fattar jag hur det funkar. Om jag tjänar pengar kan jag betala skatt. Och det är ju bra. Visst?”

Västergarn 19 mars 2014.

Margareta Gottberg

MARGARETA GOTTBERG
Verksamhetsutveckling

070 - 601 99 88
info@margaretagottberg.se
www.margaretagottberg.se

Västergarn Ammor 717
622 30 Gotlands Tofta